

**В.А. СОЛОВЙОВ,**

кандидат педагогічних наук, доцент  
кафедри музичного мистецтва  
ВП «МФ КНУКіМ»,  
м. Миколаїв

## **МУЗИЧНИЙ ТВІР ЯК ПРОДУКТ ІНТЕРПРЕТАЦІЙНО- ВИКОНАВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Одним з основних питань, навколо якого вже багато років ведуться дискусії, є питання інтерпретації музичних творів, що охоплює проблеми всебічного і глибокого пізнання художнього задуму композитора, правильного виконання творів відповідно до історико-стильових, національних, жанрових чи конкретно-творчих особливостей. До цієї проблеми звертались багато науковців та педагогів. Зокрема, інтерпретацію музичного виконавства досліджували: Беликова В., Гинзбург Л., Гольденвейзер А., Гуревич Л., Игумнов К., Коган Г., Москаленко В., Савшинский С., Скребков С. та інші.

Специфіка музичної інтерпретації відображає особливості виконавського мистецтва в цілому як художнього явища і художньо-творчої діяльності, і зумовлюється ними. Тому специфіку музичного виконавства треба шукати в його предметі – музичному творі, а ширше, – у характерних властивостях, специфічних виражальних засобах та елементах, іманентно притаманних виключно музичному мистецтву.

Найхарактернішою константою музичного мистецтва, його основним виражальним засобом, що не має аналогів у сфері людського пізнання і відображення реальної дійсності, емоційно-почуттєвого переживання є музична мова. Її «матерію» складає сукупність відповідно організованих у русі і часі звуків різної висоти і тривалості, які, підлягаючи інтонуванню відповідно до логіки викладення музичної думки, несуть основні смислові і художньо-виражальні навантаження. Звук – аксіальний елемент музичної мови.

Музична мова відтворює художні образи, викликає певні психологічні стани за допомогою специфічних виражальних засобів, які у системі логіко-семантичних взаємозв'язків інтонованих звуків, що отримують певне організаційно-функціональне і виражальне значення, виконує важливу роль у відтворенні ідейно-художнього змісту і художньої якості твору. Основним виражальним елементом музичної мови є мелодія – унікальна форма людського мислення і виявлення, художній засіб передачі почуттів та емоцій, що не має аналогів і існує лише у сфері музичного мистецтва.

Характерним виражальним засобом іманентним лише музиці є лад, в основі якого знаходиться взаємозв'язок музичних звуків, детермінований і обумовлений залежністю нестійких звуків від стійких. Кожний лад володіє певними виражальними можливостями і конкретно використовується в музичній

творчості для передачі того чи іншого змісту, характеру музики, створення необхідної емоційно-почуттєвої атмосфери.

Таким же унікальним атрибутивно-виражальним елементом музичної мови є гармонія, що у загальному тлумаченні розуміється як закономірне об'єднання тонів у співзвуччя і зв'язок співзвуч у їхньому послідовному русі. У музичному творі гармонія виконує важливі функції музичного розвитку, у передачі музичного змісту і форми, найповнішого виявлення художньої образності, стилістичних і жанрових характеристик звучання, збагачує і поглиблює звучання тематизму, складові елементи фактури, елементів мелодії та окремих звуків.

Важливі логіко-структурні та художньо-виражальні функції виконують такі елементи і засоби музичної мови, як ритм, темп, динаміка, тембр, фактура, артикуляція і, як уже відзначалось, інтонація.

У сфері загальноестетичних категорій знаходяться поняття стилю, жанру і творчої манери, вони є визначальними чинниками в усіх видах мистецтв. У музичному мистецтві поняття стилю пов'язується з конкретними етапами його розвитку, що визначали у той чи інший історичний період: особливості світосприймання і художньо-творчого мислення та їх відображення в музичній творчості; принципи творчого методу, прийоми музичного розвитку, специфіку інтонування, технологію звуковідтворення.

Якщо поняття стилю у музичному мистецтві зовнішньо має багато спільного з його дефініціями в інших видах мистецтв, то музичний жанр володіє усіма ознаками унікальності, іманентності лише музиці. Жанрова диференціація музики здійснюється на рівні видів, форм і сфер побутування: оперний жанр, симфонічний жанр, вокально-хоровий жанр тощо.

Мистецтво, як відомо, відображає реальну дійсність у художніх образах. «Художній образ, – пише А.Я. Зись, – це цілісна і закінчена характеристика життєвого явища, співвіднесена з художньою ідеєю, дана у конкретно-почуттєвій, естетично значимій формі» [1, 107]. Музичному образу притаманні основні риси, що характеризують музичний образ як такий. Він містить ознаки єдності загального та індивідуального, об'єктивного і суб'єктивного, емоційного і раціонального, змісту і форм. Його специфічність полягає в особливих, притаманних лише музичному мистецтву, засобах і способах формування матеріального субстрату (звукової матерії), у необхідності повторного відтворення за допомогою музиканта-виконавця, внаслідок чого він, кожного разу отримує нову суб'єктивізацію, нове тлумачення і нову якість.

Кожний музичний твір має унікальну, притаманну лише творам музичного мистецтва, будову – музичну форму. Ця форма визначається змістом твору, створюється в єдності з ним і, розгортаючись у часі, «завжди являє собою процес, тобто розвиток з тим чи іншим ступенем інтенсивності, інколи постійної, але переважно, змінної» [2, 10].

Своєрідним є спосіб реального буття твору музичного мистецтва. Спочатку він існує в уяві композитора, потім у знаковій фіксації на нотному папері як семіотичний текст. Попадаючи у коло творчих інтересів виконавця,

він аперцептивно переноситься в його, виконавця, свідомість і пам'ять і стає об'єктом інтерпретаційної суб'єктивізації. Нарешті, безпосередньо реалізуючись у виконавському процесі, виявляється як звукова матерія і переноситься в емоційно-почуттєву сферу слухачів як певний художньо-образний зміст і художня якість.

Суб'єктивний характер, суцільно індивідуальне прочитання нотного тексту зумовлені, з одного боку, неможливістю абсолютно точно і повно розгадати, виявити художній задум композитора, оскільки неможливо до кінця усвідомити його особливості художнього мислення, уявити твір таким, яким його уявляв творець, а також виявити наскільки нотний запис відповідає цій уяві. З другого боку, суб'єктивізація об'єкту пізнання є природним і закономірним явищем, оскільки суб'єкт пізнавальної діяльності, тобто музикант-виконавець, не може відійти від особистого «Я».

Виконавець, використовуючи художньо-образні засоби твору і наповнюючи їх особистими почуттями і переживаннями, здійснює відповідний вплив на слухача, який, у свою чергу, відчуває цей вплив, і у нього пробуджуються відповідні почуття та емоції. Під час таких об'єктивно-суб'єктивних зв'язків виконавець має змогу оцінити ефективність музичного твору та його інтерпретації, а слухач – винести свою суб'єктивну оцінку не тільки музичному творові, але й самому виконавцю.

Отже, музичний твір як продукт інтерпретаційно-виконавської діяльності, існує у складних умовах об'єктивно-суб'єктивних відносин, виникає і матеріалізується у звукообразній константі як унікальне виявлення специфічної форми свідомості і мислення, відображення реального світу людських почуттів та емоцій. Осмислення всіх особливостей інтерпретації музичних творів і суб'єктивно-об'єктивних чинників виконавської майстерності сприяє художньо-мистецькому розвитку особи виконавця.

### Список використаних джерел:

1. Зись, А.Я. Искусство и эстетика [Текст] / А.Я. Зись. – М.: Искусство, 1975. – 447 с.
2. Способин, И.В. Музыкальная форма [Текст]: Учебник / И.В. Способин. – 6-е изд. – М.: Музыка, 1980. – 400 с.